

กรมควบคุมโรค

เมื่อมีลิงมาอยู่อาศัยส่งผลกระทบต่อคนอย่างไร

รวบรวมและเรียบเรียง โดย กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2567

เมื่อพูดคำว่า “ลิง” หลาย ๆ คนจะนึกถึงจังหวัดลพบุรี ที่มีลิงเป็นสัญลักษณ์คู่บ้านคู่เมืองมาอย่างยาวนาน และส่วนใหญ่ของลิงที่มักอยู่ร่วมกับคน หรืออาศัยอยู่ในเมือง มักเป็นลิงแสม และลิงวอก ซึ่งนอกจากความขนของลิงเหล่านี้ที่คอยกัด ทะแะ แะ สิ่งของก่อให้เกิดความเสียหาย รวมถึงการปล่อยสิ่งปฏิกูล และก่อให้เกิดความรำคาญแล้ว ลิงยังสามารถนำโรคมาสู่คนได้ ดังนี้

1. **โรคที่พบได้บ่อย ได้แก่**
 - 1.1 โรคภูมิแพ้ (Allergic disease)
 2. **โรคที่ติดต่อจากการสัมผัส ได้แก่**
 - 2.1 โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)
 - 2.2 โรคไวรัสตับอักเสบ เอ (Hepatitis A virus)
 - 2.3 โรคที่เกิดจาก Retrovirus
 - 2.4 โรคไวรัสบี (Herpes virus B)
 - 2.5 โรคฝีดาษลิง (Pox virus รวมถึง Mpox)
 - 2.6 แบคทีเรียที่ก่อโรคในทางเดินอาหาร
 - 2.7 บาดทะยัก (Tetanus)
 3. **โรคที่ติดต่อทางระบบหายใจ ได้แก่**
 - 3.1 โรควัณโรคลิง (Tuberculosis)
 - 3.2 โรคปอดอักเสบ (Pneumonia)
 4. **โรคติดต่อที่มีแมลงเป็นพาหะ ได้แก่**
 - 4.1 ไข้เลือดออก (Dengue fever)
 - 4.2 โรคมาลาเรีย (Malaria)
 - 4.3 โรคลิชมาเนีย (Leishmaniasis)
- โดยมีรายละเอียดตามเอกสารแนบ ดังนี้

การป้องกัน:

1. **หลีกเลี่ยงการสัมผัสลิงหรือสัตว์ที่เป็นแหล่งรังโรค**
2. **หมั่นล้างมือให้สะอาด** ทั้งหลังสัมผัสลิงหรือสัตว์ ก่อนปรุงอาหาร และก่อนรับประทานอาหาร
3. **รับประทานอาหารสุก ร้อน สะอาด**
4. **เมื่อต้องออกไปในสถานที่ที่มีสัตว์ชุกชุม** ควรสวมหน้ากากอนามัย ใส่แว่นครอบตา สวมผ้าใบ เป็นต้น
5. **หากถูกสัตว์กัด ข่วน แม้มแผลเล็กน้อย ควรพบแพทย์เพื่อรับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและบาดทะยัก**
6. **หมั่นสังเกตอาการตนเอง** หากเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีอาการผิดปกติ ควรพบแพทย์

รายละเอียดผลกระทบทางสุขภาพต่อคน

1. โรคที่พบได้บ่อย

1.1 โรคภูมิแพ้ (Allergic disease)

โรคภูมิแพ้เป็นภาวะที่ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายตอบสนองไวเกินต่อสารก่อภูมิแพ้ ซึ่งพบได้ทั่วไปในสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่นละออง หรือขนสัตว์ แม้แต่สิ่งก็สามารถกระตุ้นอาการภูมิแพ้ได้ เนื่องจากโปรตีนที่พบในขน ผีวหนังสือ น้ำลาย และปัสสาวะของลิง สำหรับผู้ที่มีความไวต่อสารก่อภูมิแพ้ โปรตีนเหล่านี้ อาจกระตุ้น ภูมิแพ้ ส่งผลให้เกิดอาการแพ้ต่างๆ ในมนุษย์ได้โรคภูมิแพ้เป็นโรคที่เกิดจากภาวะที่ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายตอบสนองต่อสารก่อภูมิแพ้

การติดต่อ: โรคภูมิแพ้ไม่ใช่โรคติดต่อ แต่คนสามารถมีอาการภูมิแพ้จากการสัมผัสขนหรือผีวหนังสือที่หลุดออกมาจากลิง การหายใจเอาโปรตีนที่อยู่ในอากาศในรูปละอองฝอยเข้าสู่ร่างกาย หรือการสัมผัสน้ำลายหรือปัสสาวะของลิงโดยตรง

อาการ: มีผื่นคันบนผิวหนัง น้ำมูกไหล จาม คัดจมูก หายใจลำบาก หอบเหนื่อย เจ็บหน้าอก อาจมีอาการหอบหืดหรือภูมิแพ้ทางเดินหายใจที่รุนแรง หากไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องอาจมีอันตรายถึงชีวิต

การป้องกัน: หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับลิงโดยตรง หลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีลิงจำนวนมาก แออัดอากาศถ่ายเทไม่สะดวก หากจำเป็นควรสวมหน้ากากอนามัยและเสื้อผ้าที่ปกปิดร่างกาย หมั่นล้างมือบ่อยๆ และใช้สารทำความสะอาดที่มีประสิทธิภาพ

2. โรคที่ติดต่อจากการสัมผัส

2.1 โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส สามารถติดได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมทุกชนิด เป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายได้ แต่สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน

การติดต่อ: เชื้อนี้จะอยู่ในน้ำลายของสัตว์ที่มีเชื้อ และเข้าสู่ร่างกายผ่านทางกัด ข่วน เลีย หรือเชื้อเข้าสู่บาดแผล แม้แผลเล็กน้อยก็สามารถติดเชื้อได้

อาการ: ระยะฟักตัวเฉลี่ย 3 สัปดาห์ ถึง 3 เดือน มีไข้ ปวดศีรษะ เบื่ออาหาร ปวดเมื่อยตามตัว กระสับกระส่าย อยู่ไม่นิ่ง กลัวน้ำ กลัวเสียง กลัวลม กลืนไม่ได้ ชัก เกร็ง ระบบหายใจล้มเหลว และเสียชีวิตในที่สุด

การป้องกัน: เมื่อถูกกัด ล้างแผลด้วยสบู่หรือสารละลายไฮโปคลอไรต์ 15 นาที และล้างด้วยน้ำสะอาด โดยให้น้ำไหลผ่านแผลอีก 15 นาที ใส่ยาฆ่าเชื้อแผลสด หลังจากนั้นไปพบแพทย์ทันที และรับวัคซีนให้ครบชุดตามที่แพทย์นัด ทั้งนี้ วัคซีนจะสามารถป้องกันได้ก็ต่อเมื่อผู้สัมผัสยังไม่แสดงอาการ แต่หากแสดงอาการแล้วจะไม่สามารถรักษาให้หายได้

การทำลายเชื้อ: 1:10 sodium hypochlorite (bleach) solution หรือน้ำยาฟอกขาว

2.2 ไวรัสตับอักเสบ เอ (Hepatitis A virus)

เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งไวรัสชนิดนี้ เป็นเชื้อตามธรรมชาติของลิง ลิงที่ติดเชื้ออาจไม่แสดงอาการ

การติดต่อ: ผ่านทางการกินอาหารและน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อนเข้าไป โดยพบเชื้ออยู่ในเลือด น้ำลาย สเปิร์ม น้ำไขสันหลัง และปัสสาวะของลิง

อาการ: ระยะฟักตัว 2-7 สัปดาห์ อ่อนเพลีย ไข้ ท้องเสีย เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ปวดจุก แน่นท้อง ใต้ชายโครงขวา ตัวเหลือง ตาเหลือง โดยระดับความรุนแรงมีได้ตั้งแต่ มีอาการเพียงเล็กน้อย ไปจนถึง ตับอักเสบเฉียบพลันรุนแรง โดยทั่วไปโรคสามารถหายเองได้จนเป็นปกติเองภายในไม่กี่สัปดาห์ แต่ในบางกรณีอาจใช้เวลาหลายเดือน

การป้องกัน: กินอาหารปรุงสุก สะอาด ล้างมือเป็นประจำ หลังเข้าห้องน้ำและก่อนสัมผัสอาหารที่จะปรุง หรืออาหารที่จะรับประทาน ในผู้ที่ต้องสัมผัสกับลิงหรือผู้ที่อยู่ในห้องปฏิบัติการ ควรได้รับวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบ เอ

การทำลายเชื้อ: สารทำลายเอนโดท็อกซิน นาน 5 นาที หรือใช้คลอรีน นาน 15 นาที

2.3 โรคที่เกิดจาก Retrovirus

มีหลากหลายชนิด เช่น เชื้อที่ก่อมะเร็งเม็ดเลือดขาว เชื้อที่ก่อโรคทรูดโทรมและภูมิคุ้มกันบกพร่อง ซึ่งเชื้อบางตัวเป็นต้นกำเนิดของโรคเอดส์ในคน มักพบในลิงที่อาศัยอยู่แถบทวีปแอฟริกา เชื้อบางชนิด หากลิงติดเชื้ออาจไม่แสดงอาการ

การติดต่อ: เชื้อสามารถถ่ายทอดจากน้ำลายของลิงที่มีเชื้อ ผ่านทางการกัด ข่วน หรือเลียบาดแผล หรือได้รับเชื้อผ่านทางเยื่อตา จมูก ปาก

อาการ: ท้องเสียเรื้อรัง น้ำหนักลด บางรายอาจมีภาวะโลหิตจาง ภูมิคุ้มกันบกพร่อง อาจพบการติดเชื้อแทรกซ้อน

การป้องกัน: หลีกเลี่ยงการสัมผัสลิง หรือสิ่งคัดหลั่งจากลิงโดยตรง

การทำลายเชื้อ: 75% แอลกอฮอล์ หรือ สารละลายคลอรีนน้ำยาฟอกขาว

2.4 โรคไวรัสบี (Herpes virus B)

เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส โดยเป็นเชื้อในวงศ์เดียวกับที่โรคเริม โดยเชื่อนี้จะสามารถแฝงอยู่ในร่างกายลิงโดยที่ไม่ก่อให้เกิดความเจ็บป่วย หรือแสดงอาการคล้ายกับโรคเริมในคน แต่หากคนได้รับเชื่อดังกล่าว จะก่อให้เกิดอาการที่รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้

การติดต่อ: การกัด ข่วน รวมถึงน้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ เข้าทางผิวหนังที่มีบาดแผล ดวงตา จมูก หรือปาก

อาการ: ผู้ที่ติดเชื้อจะแสดงอาการภายใน 1 เดือนหลังได้รับเชื้อ อาการเริ่มแรกคล้ายเป็นหวัด ไข้ หนาวสั่น มีตุ่มใสเล็กๆ ขึ้นรอบบริเวณที่สัมผัสกับลิง ถ้าอาการรุนแรงทำให้เกิดสมองอักเสบ หายใจติดขัด

และเสียชีวิต อัตราการเสียชีวิตถ้าไม่ได้รับการรักษาอยู่ที่ 70-80% แต่หากรอดชีวิตอาจมีอาการทางระบบประสาทต่อเนื่อง

การป้องกัน: เมื่อถูกกัด ล้างแผลด้วยสบู่หรือสารละลายไฮโดรเจนเพอร์ออกไซด์ 15 นาที และล้างด้วยน้ำสะอาด โดยให้น้ำไหลผ่านแผลอีก 15 นาที

การทำลายเชื้อ: 75% แอลกอฮอล์ น้ำยาฟอกขาว สารละลายไฮโดรเจนเพอร์ออกไซด์ หรือคลอโรกซีดิน

2.5 โรคฝีดาษลิง (Pox virus รวมถึง Mpox)

เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส มีต้นกำเนิดพื้นที่ระบาดจากทวีปแอฟริกาตอนกลางถึงตะวันตก แล้วจึงแพร่ไปสู่ทวีปอื่นๆ ถึงแม้ว่าฝีดาษลิงจะมีอาการคล้ายกับฝีดาษคน แต่ฝีดาษลิงมีความสามารถในการแพร่กระจายโรคได้น้อยกว่า และมีความรุนแรงน้อยกว่าฝีดาษคน

การติดต่อ: สัมผัสที่ผิวหนังโดยตรง สัมผัสเลือด หรือสารคัดหลั่งของลิง และยังสามารถติดต่อผ่านละอองฝอยจากทางเดินหายใจของลิงได้อีกด้วย

อาการ: มีไข้ ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย ต่อมน้ำเหลืองโต ต่อมาจะมีผื่น และตุ่มนั้นจะค่อยๆ หนูนกลายเป็นตุ่มใส และแตกออกกลายเป็นสะเก็ด สามารถหายเองได้ ส่วนใหญ่อาการไม่รุนแรง แต่หากรุนแรงมักเกิดจากกาติดเชื้อซ้ำซ้อนที่ปอด ลามไปถึงสมอง มีโอกาสเสียชีวิต

การป้องกัน: หลีกเลี่ยงการสัมผัสลิง หรือสวมใส่หน้ากากอนามัย หมั่นล้างมือ

การทำลายเชื้อ: 75% แอลกอฮอล์

2.6 แบคทีเรียที่ก่อโรคในทางเดินอาหาร

เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดอาการทางเดินอาหาร ได้แก่ *Salmonella* spp., *Shigella flexneri*, *Campylobacter* spp. และ *Escherichia coli* ก่อให้เกิดอาการท้องเสียและปวดท้อง ส่วนใหญ่สามารถรักษาได้ด้วยยาปฏิชีวนะ แต่สิ่งที่ต้องระวังคือการเกิดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ

การติดต่อ: เกิดจากการบริโภคสิ่งปนเปื้อนเชื้อจากลิง เช่น การรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนอุจจาระลิงที่มีเชื้อ

อาการ: ปวดท้อง ปวดเกร็ง หรือปวดบิด คลื่นไส้ อาเจียน มีไข้ ปวดศีรษะ ท้องเสียถ่ายเหลว อุจจาระมีมูกเลือด

การป้องกัน: กินอาหารปรุงสุก สะอาด ล้างมือเป็นประจำ หลังเข้าห้องน้ำและก่อนสัมผัสอาหารที่จะปรุง หรืออาหารที่จะรับประทาน

การทำลายเชื้อ: 75% แอลกอฮอล์

2.7 บาดทะยัก (Tetanus)

เกิดจากเชื้อ *Clostridium tetani* เป็นแบคทีเรียที่สร้างสปอร์ได้ สัตว์ที่ติดเชื้อสามารถขับออกมาที่อุจจาระ ซึ่งสปอร์มีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมและดินได้นานหลายปี

การติดต่อ: ติดเชื้อจากการปนเปื้อนผ่านเข้าร่างกายทางแผลเปิดที่เกิดจากการกัดหรือข่วน

อาการ: ไข้ กล้ามเนื้อเกร็งกระตุกทั่วร่างกายโดยเฉพาะกล้ามเนื้อบริเวณหน้า ขากรรไกร กลืนลำบาก และอาจเกิดภาวะหายใจล้มเหลวได้

การป้องกัน: สามารถทำได้โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักอย่างถูกต้อง และครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดไว้ ควบคู่ไปกับการดูแล และรักษาความสะอาดบริเวณบาดแผลอย่างเหมาะสม

การทำลายเชื้อ: สปอร์ของเชื้อบาดทะยักทนทานต่อสารเคมีหลายชนิด รวมทั้งยาฆ่าเชื้อด้วย

3. โรคที่ติดต่อทางระบบหายใจ

3.1 วัณโรค (Tuberculosis)

เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย (*Mycobacterium tuberculosis*) ซึ่งเป็นเชื้อชนิดเกี่ยวกับการเกิดวัณโรคในคน ถึงแม้ว่าโรคนี้อาจสามารถรักษาได้ แต่ระยะเวลาในการรักษายาวนาน มีโอกาสกลับมาเป็นซ้ำ และยาที่ใช้มักส่งผลข้างเคียงต่อสุขภาพ

การติดต่อ: คนที่ติดเชื้อส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีภาวะทางระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือเข้าไปคลุกคลีกับสิ่งแวดล้อมที่มีปริมาณเชื้อมากเป็นเวลานาน โดยติดต่อผ่านทางหายใจเอาละอองเสมหะที่มีเชื้อหรือผ่านทางบาดแผล เข็มทิ่ม

อาการ: หลังได้รับเชื้อแล้วอาจใช้เวลาตั้งแต่สัปดาห์ถึงปีก่อนแสดงอาการ ดังนี้ ไอเรื้อรังเกิน 2 สัปดาห์ เจ็บหน้าอก มีไข้ต่ำ ๆ เหงื่อออกผิดปกติตอนกลางคืน น้ำหนักลด เบื่ออาหาร ไขมันเสมหะปนเลือด

การป้องกัน: ดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง และตรวจสุขภาพโดยเฉพาะการเอกซเรย์ปอดเพื่อหาความเสี่ยง

การทำลายเชื้อ: 75% แอลกอฮอล์

3.2 โรคปอดอักเสบ (Pneumonia)

เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดอาการทางเดินหายใจ ได้แก่ *Streptococcus Pneumoniae*, *Bordetella bronchiseptica*, *Hemophilus influenza*, *Klebsiella pneumoniae* ซึ่งเชื้อบางชนิดมีอยู่ทั่วไปตามสิ่งแวดล้อมและสามารถติดมาสู่คนได้

การติดต่อ: คนสามารถติดเชื้อได้จากการหายใจเอาเชื้อที่อยู่ในอากาศในรูปละอองฝอยเข้าสู่ปอดโดยตรง หรือการไอ จาม หายใจรดกัน เป็นต้น

อาการ: มีไข้สูง หนาวสั่น ไขมันเสมหะ หายใจเร็ว หายใจหอบเหนื่อย เจ็บหน้าอกขณะหายใจ หรือไอ หากมีอาการรุนแรงอาจอันตรายถึงชีวิต

การป้องกัน: หลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีสิ่งมีชีวิตจำนวนมาก แออัด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก หากจำเป็นควรสวมหน้ากากอนามัย หมั่นล้างมือบ่อยๆ

การทำลายเชื้อ: 75% แอลกอฮอล์

4. โรคติดต่อที่มีแมลงเป็นพาหะ ได้แก่

4.1 ไข้เลือดออก (Dengue fever)

เป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี (dengue virus) โดยมียุงลายเป็นพาหะนำโรค

การติดต่อ: ติดผ่านทางยุงลายพาหะที่ไปกัดลิงหรือคนที่ติดเชื้อไวรัสมาก่อนแล้วมากัดอีกคนหนึ่ง
ในภายหลัง

อาการ: มีอาการไข้สูงลอย ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน
และอาจพบจุดเลือดออกบริเวณผิวหนัง (petechiae)

การป้องกัน: การป้องกันโรคทำได้โดยลดจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์และจำนวนของยุง และป้องกัน
ไม่ให้ยุงลายกัด

4.2 โรคมาลาเรีย (Malaria)

มาลาเรีย (Malaria) ใช้ป่า หรือใช้จับสั้น คือโรคที่เกิดจากการติดเชื้อโปรโตซัว (Protozoa) ในกลุ่ม
พลาสโมเดียม (Plasmodium spp.) ที่มียุงก้นปล่องเพศเมียเป็นพาหะนำโรค

การติดต่อ: ติดผ่านทางยุงก้นปล่องเพศเมียพาหะที่ไปกัดลิงหรือคนที่ติดเชื้อไวรัสมาก่อนแล้ว
มากัดอีกคนหนึ่งภายหลัง

อาการ: มีไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะ และปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ภาวะแทรกซ้อนรุนแรงของโรค
มาลาเรียอาจทำให้มีภาวะเม็ดเลือดแดงแตก ตัวเหลือง ตาเหลือง ไตวาย

การป้องกัน: การป้องกันโรคทำได้โดยลดจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์และจำนวนของยุง และป้องกัน
ไม่ให้ยุงกัด

4.3 โรคลิชมาเนีย (Leishmaniasis)

โรคลิชมาเนียเป็นโรคที่เกิดจากโปรโตซัวลิชมาเนีย (Leishmania) สามารถติดต่อกันจากสัตว์สู่คนได้
ผ่านการถูกริ้นฝอยทราย (sand fly) ที่มีเชื้อกัด เชื้อนี้ทำให้เกิดโรคหลายรูปแบบ ที่พบมากที่สุดคือชนิด
ที่มีผลต่อผิวหนัง หรือ ชนิดที่มีผลต่ออวัยวะภายใน

การติดต่อ: เกิดจากคนถูกแมลงริ้นฝอยทรายที่มีเชื้อปรสิต ลิชมาเนียกัด

อาการ: ผู้ป่วยแต่ละรายจะแสดงอาการป่วยแตกต่างกันไป ตามสายพันธุ์ของเชื้อที่เข้าสู่ร่างกาย
เช่น อาจเกิดแผลตรงผิวหนังบริเวณที่ถูกกัด เกิดแผลที่เย็บจมูกหรือปาก ตับและม้ามโต ผิวซีด หรือ
เป็นไข้เรื้อรัง เป็นต้น

การป้องกัน: ป้องกันไม่ให้แมลงริ้นฝอยทรายกัด

ที่มา:

1. Zoonoses transmissible from non-human primates <https://www.woah.org/fileadmin/Home/eng/Health>
Cited on February 27, 2023.
2. Zoonoses associated with New World Monkeys (Marmosets). <https://ehs.princeton.edu/laboratory-research/animal-research-health-and-safety/zoonoticdisease-information/zoonoses-associated-new-world-monkeys> Cited on February 27, 2023.
3. Zoonoses associated with Old World Monkeys (Macaques). <https://ehs.princeton.edu/laboratory-research/animal-research-health-and-safety/zoonoticdisease-information/zoonoses-associated-old-world-monkeys> Cited on February 27, 2023.

กรมควบคุมโรคห่วงใย อยากเห็นคนไทยมีสุขภาพดี

